

Asia: VN/31199/2024

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta (Kela-korvausten valinnanvapauskokeilu)**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Lausuttavaa korvausmallin sisällöstä?**

-

#### **Lausuttavaa vaikutustenarvioinnista?**

Vaikutustenarvioinnissa ei ole huomioitu miten valinnanvapauskokeilu tulisi vaikuttamaan julkisomisteisiin laboratorioihin, vaikka ehdotettu kokeilu toteutuessaan voi vaikuttaa niiden toimintaan merkittävästi.

Edustamamme organisaatio, NordLab hyvinvointiyhtymä tuottaa kliniset laboratoriopalvelut jäsenilleen, Pohjois-Suomen neljälle hyvinvointialueelle (Lappi, Kainuu, Keski-Pohjanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa). NordLab toimii laajalla maantieteellisellä alueella 74 toimipisteessä Pohjois-Suomessa; Keski-Pohjanmaan Perhosta Lapin Utsjoelle. Erityispiirteensä NordLabin toiminnalle on pitkät välimatkat ja toiminta harvaan asutuilla alueilla.

NordLab on rakentanut kattavan palveluverkon Pohjois-Suomen yhteistoiminta-alueella, tavoitteenaan palvella koko alueen asukkaita yhdenvertaisesti. Tätä palveluverkkoa olisi tarkoituksenmukaista käyttää myös suunnitteilla olevan kokeilun aikana. On hyvä huomata, että julkisten laboratorioiden toimipisteitä on myös sellaisilla paikkakunnilla, missä laboratoriotoiminta ei vähäisen kävijämäärän takia ole liiketoiminnallisesti kannattavaa ja jossa ei ole yksityistä laboratoriopalveluiden tarjontaa.

Hallituksen esityksessä on arvioitu, että 30 prosenttia julkista avosairaanhoidon käyttäneistä 65 vuotta täyttäneistä potilaista siirtyisi käyttämään kokeilussa mukana olevia yksityisiä lääkäripalveluja ja heidän arvioidaan käyvän esityksen mukaisella yleislääkärikäynnillä kaksi kertaa kalenterivuodessa. Perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitusrekisterin (Avohilmo, THL)

tietojen mukaan Pohjois-Suomen hyvinvointialueilla noin 130 400 potilasta 65 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä käytti julkisen terveydenhuollon avosairaanhoidon lääkäripalveluja (läsnä- ja etäkontaktit) vuonna 2024. Tämä tarkoittaisi sitä, että noin 39 100 potilasta siirtyisi käyttämään yksityisiä lääkäripalveluja julkisen avosairaanhoidon sijaan. Joidenkin palvelujen osalta tämä saattaa toivotulla tavalla vähentää hyvinvointialueiden kuormaa ja parantaa palvelun saatavuutta. Julkisiin laboratoriopalveluihin pääsy on kuitenkin alueellamme hyvä eikä laboratoriopalveluihin kohdistu erityistä kuormitusta. Tilanne on itseasiassa päinvastainen; NordLabin alueella näytteenottojen ja laboratoriotutkimusten kysyntä laski n. 5 % vuonna 2024 ja tämän kehityksen ennakoidaan jatkuvan.

Esitetyn korvausmallin myötä julkisin varoin maksetut laboratorioanalyysit ja näytteenotot siirtyisivät nykyistä enemmän yksityisen palveluntuottajan tuotettaviksi. Asiakkaiden siirtymä johtaisi julkisen puolen laboratorioresurssien vajaakäyttöön ja tätä kautta hyvinvointialueiden ylläpitämisen toiminnan suoritekohtaisen kustannustason nousuun. Tämä voi johtaa tarpeeseen sopeuttaa toimintaa, joka puolestaan voi johtaa toimipisteverkon supistamiseen ja näin yhdenvertaisen palvelun heikentymiseen hyvinvointialueen asukkaille. Kokeilun aikana on tarpeen seurata aiheuttaako potilaiden siirtymä vajaakäyttöä hyvinvointialueiden ylläpitämissä palveluissa.

#### **Muut kommentit:**

Esityksen mukaan potilaan on yksityislääkärin läheteellä mahdollista hakeutua laboratoriotutkimuksiin julkisomisteisiin laboratorioihin, joka on erittäin kannatettavaa. Nykyinen lainsäädäntö kuitenkin rajaa julkisten organisaatioiden, kuten NordLab hyvinvointiyhtymän, toimimista markkinoilla. Hankintalaki määrittää, että sidosyksikkö saa harjoittaa enintään viiden prosentin ja enintään 500 000 euron osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on. Lisäksi hyvinvointialuelaki 131§ määrittelee markkinoilla toimimista ja yhtiöittämisvelvollisuutta (hyvinvointiyhtymää koskee se, mikä koskee hyvinvointialueetta koskien toimimista markkinoilla). Tämän valinnanvapauskokeilun yhteydessä olisi täsmennettävä, että laboratoriopalveluiden myynti tämän kokeilun puitteissa katsottaisiin olevan 131 §:ssä tarkoitettua tehtävää ilman yhtiöittämisvelvollisuutta ja että tästä myynnistä syntyvää liikevaihtoa ei lasketa mukaan hankintalain rajaamaan ulosmyyntiin.

#### **1. Näkemyksenne vastaanottotyyppejä koskevista velvoitteista palveluntuottajille?**

En osaa sanoa/muu, kirjoitan vastauksen alla olevaan kenttään.

#### **Avoin kenttä perusteluille:**

-

#### **2. Näkemyksenne siitä, että kokeiluun osallistuvan palveluntuottajan olisi sitouduttava tarjoamaan myös toisella kokeiluun osallistuvalla palveluntuottajalla määrätyt tutkimukset kokeilun mukaisilla hinnoilla?**

Kannatan tätä velvoitetta.

#### **Avoin kenttä perusteluille:**

Tämä edistäisi aitoa valinnanvapautta. Lakiesityksen perusteluissa esitetty hintakaton asettaminen julkisomisteisen laboratorion tasolle varmistaa myös sen, että laboratoriopalveluiden hinta vastaa

palveluiden todellista tuotantohintaa eikä sillä esim. kompensoida jonkun toisen palvelun alihinnoittelua.

**3. Näkemyksenne siitä, että kokeilun mukaisia lääkärint vastaanottokäyntejä tarjoavan palveluntuottajan olisi sitouduttava tarjoamaan lääkärikäyntien lisäksi myös kokeilun piiriin kuuluvia tutkimuksia, mikäli palveluntuottajalla olisi laboratorio käytössään (oma tai alihankinta)?**

En osaa sanoa/muu, kirjoitan vastauksen alla olevaan kenttään.

**Avoin kenttä perusteluille:**

Mikäli palveluntuottajalla olisi laboratorio käytössään mutta se ei näitä palveluita tarjoaisi kokeilun piirissä oleville, kertoisi tämä joko siitä, että palveluntuottaja ei pysty tuottamaan laboratoriopalveluita asetetulla kattohinnalla (julkisomisteisen laboratorio tuotantohinta) tai/ ja palvelut halutaan kohdentaa asiakkaille, joiden palveluita hintakatot eivät koskisi.

**4. Näkemyksenne siitä, että kokeiluun voisi osallistua vain sellainen palveluntuottaja, jolla ylipäänsä olisi käytettävissään laboratorio (omana tai alihankintana)? Tämä tarkoittaisi sitä, että lääkärikäyntejä ei voisi tarjota, mikäli palveluntuottajalla ei olisi käytettävissään laboratoriopalveluita.**

En kannata tätä koskevaa velvoitetta.

**Avoin kenttä perusteluille:**

Edustamallamme alueella (Lappi, Kainuu, Keski-Pohjanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa) tämä rajoittaisi merkittävästi niiden lääkärint vastaanottokäyntejä tarjoavien palveluntuottajien määrää, jotka voisivat osallistua kokeiluun. Laboratoriopalveluita on vähäisesti tarjolla alueellamme. Laboratoriopalvelut tietoyhteisyyksineen vaativat erityisosaamista ja verrattain suuria investointeja. Nämä palvelut tulisi voida alihankkia myös julkisomisteisista laboratorioista tai asiakas pitäisi voida ohjata hankkimaan palvelut erilliseltä laboratoriopalvelujen tuottajalta.

**5. Näkemyksenne siitä, tulisiko kokeiluun voida osallistua myös pelkästään laboratoriotutkimuksia tuottavana palveluntuottajana?**

Kannatan tätä velvoitetta.

**Avoin kenttä perusteluille:**

Julkisomisteisten laboratoriopalveluntuottajien tulisi voida tukea kokeilua sen onnistumiseksi. Erityisesti tämä on tarpeen edustamallamme alueella, jossa on vähäisesti yksityistä laboratoriopalveluiden tarjontaa. Jotta sekä kansalaisilla että lääkärint vastaanottokäyntejä tarjoavilla palveluntuottajilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua kokeiluun, tulisi julkisten laboratoriotuottajien kattavia palveluverkkoja ja palvelutuotannon kapasiteettia hyödyntää valinnanvapauskokeilussa.

**6. Näkemyksenne siitä, tulisiko palveluntuottajia edellyttää tekemään suorakorvaussopimus Kelan kanssa?**

En osaa sanoa/muu, kirjoitan vastauksen alla olevaan kenttään.

**Avoin kenttä perusteluille:**

-

Piikivi Anne  
NordLab hyvinvointiyhtymä